

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XIII. Romana legati locorum montium. De testamento ad pias causas ad formam text. in cap. relatum de testam. an, & quando dicatur pati defectum voluntatis, vel potiùs solemnitatis, ubi testator ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

quod testator coram duobus testibus ad id vocatis, ipso dictante, scribere fecit à quodam clerico suum testamentum, in quo Christi pauperes instituebat, committendo deinde uni dictorum testium, ut vocaret Notarium, per quem coram testibus dicta ejus voluntas in formam publicam redigeretur, cumque id, ob superventam testatoris mortem, sequutum non esset, deciditur esse voluntatem imperfectam, neque attendendam favore causæ piæ, & tamen de illa determinata, & certa constabat per tres testes; Ex dicta ratione, quod dum testator actum testandi contulit in dictum alium actum explicandum à Notario, interim dicitur esse in terminis vel leuitatis, seu præparationis; Idemque in casu simili firmant *Dec. d. consil. 9. Cephal. cons. 99. Rot. in d. Romana legati locorum montium 7. Junii 1662. coram Priolo, infra d. disc. sequen.* quoniam voluntas dicitur reduci ad formam conclusivam, seu actum testandi, in illo actu, seu momento, in quo testamentum perficitur.

Et hic esset casus, quando admittendum esset dictum assumptum agentium pro Hospitali; Si enim testator mediante persona Senatoris tanquam procuratoris ejus personam representantis, voluit testari coram pleno Senatu in Aula Conferentiarum, ad eum ut, tunc voluntas deduci dicitur ad perfectionem; ac actum testandi, quando dictus actus explicatur, hinc juridicè dici posset, ut actus præcedens steterit in terminis simplicis præparationis futuri actus, ideoque voluntas non diceretur conclusiva, & redacta ad actum testandi, juxta superius enunciata exempla cum similibus; Et consequenter testamentum remaneret imperfectum imperfectione voluntatis; Cujus tamen contrarium verius est, ex jam dicta ratione, quod verè testamentum, tam quoad voluntatem, quam quoad solemnitatem completum est, atque perfectionem recepit in ipsius testatoris aula subrogata loco aula Conferentiarum, & coram Senatore deputato subrogato loco totius Senatus, illumque representante.

Ideoque intrat clarum dilemma inevitabile; Aut actus in Senatu explicandus continet substantiam, ac perfectionem voluntatis; Aut continet quandam majorem solemnitatem; Primo casu actus remaneret invalidus etiam quoad piam causam; Secundò autem, indubitata est potestas Principis, circa quam conferunt, quæ habentur *sub iii. de fideicom. disc. 141. & pluries sub iii. de feud. ad materiam Bullæ Baronum*, quod scilicet testandi facultas tota provenit à jure positivo; Incertum autem est quid sequutum sit in causa extra Curiam.

R O M A N A
L E G A T I L O C O R U M
M O N T I U M
P R O
R E V O L I I S,
C U M
E C C L E S I A S. C A R O L I I N C U R S U.

Casus decisus per Rotam pro Revoliis.

De testamento ad piæ causas ad for-

mam text. *in cap. relatum de testam.* an, & quando dicatur pati defectum voluntatis, vel potius solemnitatis, ubi testator explicavit ejus animum circa piæ dispositionem, sed sequutum non est alter actus perficiens ab eo desideratus.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Resoluciones causa.
- 3 In testamentis ad piæ causas non requiruntur solemnitates juris positivi, sed sufficit probatio naturalis.
- 4 De probatione naturali, an adesse.
- 5 An attendatur defectus concernens imperfectionem voluntatis, refertur utraque opinio.
- 6 Quando procedat opinio voluntium, ut favor piæ causa suppleat etiam voluntatis defectum.
- 7 De eodem.
- 8 Qualis esset controversia punctus.
- 9 De auctoritatibus probantibus imperfectionem voluntatis.
- 10 De consil. 119. Oldrad. ut sit receptum.
- 11 Non est deferendum DD. se fundantibus in falso præsupposito.
- 12 Expenduntur auctoritates, de quibus num. 9.
- 13 Ac etiam decisiones Rota, de quibus eodem num. 9.
- 14 Quando dicatur sola præparatio, ac voluntas imperfecta.
- 15 Quare requiratur in testamentis, ut testes sint rogati.
- 16 De eodem, de quo num. 14. super imperfectione.
- 17 Enarratur casus, de quo agit Oldrad. dicto consil. 119.
- 18 Quomodo istæ quæstiones decidi debeant, an voluntas sit imperfecta, necne.

D I S C. XIII.

Franciscus, gravi morbo pressus, amico ejus voluntatem communicavit, ut desuper schedulam testamentariam extenderet, Notario deinde consignandam clausam, ac sigillatam, juxta hodie magis frequentatam testandi formam, de qua *disc. 1. & seqq.* Cumque id sequutum esset, atque amicus die sequenti legere cepisset dictam schedulam jam extensam, infirmus morbo fastiditus, mandasset id ad aliam horam, vel diem differri, quod sequutum non est, ob superventam mortem; De tempore autem quo infirmus ad aures communicabat ejus voluntatem amico, aliqui domestici, sub cortina audierint ferè omnes dispositiones, inter quas continebatur legatum locorum 26. montium ad favorem Ecclesiæ S. Caroli in cursu; Hinc proinde istius Ecclesiæ Administratores, judicium instituerunt contra defuncti ex fratre nepotes legitimos hæredes, coram A. C. à quo sententiam favorabilem pro dicti legati acquisitione reportarunt; Introducta verò per appellationem causa in Rota coram Priolo contrarium resolutum fuit *sub die 7. Junii 1662.* legatum scilicet non deberi, neque huc usque causa ulteriorem progressum habuit.

In his autem disputationibus, non dubitabatur per Scribentes hinc inde de conclusione, ut in dispositis favore Ecclesiæ, vel piæ causæ, nullæ desideratur

rentur solemnitates à jure positivo inductæ, sed quod sola probatio naturalis sufficiat, juxta decretalem in cap. *relatum de testamen.* cum sit principium absolutum, ut disc. seq. & sepius.

Minusque dubitabatur, quin probationes quæ dabantur super ipso facto, ad hujusmodi naturalem probationem sufficerent, dum inducti erant plures testes, qui sub cortina id audierant, ac etiam alii deponentes, quod quando schedule scriptor altera die rediit, atque infirmum interrogavit, an persisteret in proposito disponendi, prout sibi communicaverat, responderit affirmativè, promptum quoque se præbendo ad audiendum schedule lecturam, quæ ut supra perferri non potuit, exhibita etiam per dictum amicum, tam scriptura præparatoria, quæ vulgò dicitur *abozzo*, in qua confidentiarius adnotabat memoriæ causâ, id quod testator dicebat, quàm alia nitida, quam exindè efformaverat.

Prout scribentes pro eadem Ecclesia actrice, admitterebant, hodiè pariter certum, ac receptum principium, quod favor piæ causæ, supplet quidem omnes defectus solemnitatum, quas in ultimis voluntatibus induxit jus positivum, non autem defectum, vel imperfectionem voluntatis; Quoniam licet *Bart.* in l. in testamento ff. de fideicommissar. libert. per illum textum, dicat ut testamentum quamvis in voluntate imperfectum, substatueatur favore causæ piæ, eumque sequantur *Abb.* in cap. 1. num. 2. de success. ab intest. Alex. in l. hac consultiissima §. ex imperfecto Cod. de testam. Aretin. in §. ex eo instr. quib. mod. testam. infirmen. num. 11. & *Tiraquell.* (qui alios refert) de privil. piæ causæ cap. 7.

Contraria tamen opinio, omninò verior est, magisque recepta, aded ut scribentes in contrarium, (viri docti) id non controverterent, quoniam juri naturæ dispensari non potest; neque Ecclesia, quæ justitiæ, ac veritatis est cultrix, absque domini certa voluntate, aliena bona obtinere debet, ut advertitur disc. proxime præced. ac firmant *Oldrad. celebris consil. 119.* quod reputatur in materia magistrale, *Cuman. & Castren. in l. cum testamentum ff. de testam. Dec. in cap. 1. de fid. instrum. num. 42. Covar. in cap. relatum num. 9. Clar. §. testamentum quest. 7. Vivius com. opin. 828. Surd. decis. 292. num. 11. late Magdalen. de num. testium part. 2. cap. 5. num. 1. & seqq. Rub. de testam. cap. 5. num. 5. & seqq. Rovit. conf. 41. lib. 2. Capyc. latr. decis. 7. & ceteri communiter; Atque hanc sepius firmavit Rota præsertim decis. 576. num. 3. part. 2. recent. decis. 108. num. 4. part. 7. & in hujus causæ decisione, ac etiam in Romana hereditatis 4. Maii 1657. Melrio, & 24. Januarii 1661. Verospio, quarum decisionum casus expenditur disc. seq. & in aliis.*

Ideoque de hac opinione amplius dubitandum non est; Tum quia frequentiori calculo recepta. Tum etiam ob dictam nimium concludentem rationem; Ac etiam quia iidem *Bar. & Abb.* in hoc non sunt constantes, dum primus in l. si quis cum testamentum ff. de testamen. Et alter consil. 105. lib. 2. contrarium sentire videntur.

Ac ulterius dicitur sensus *Bar.* quem alii sequuntur, circa Ecclesiæ, vel piæ causæ favorem, supplendi etiam defectum voluntatis, verè non videtur esse, ubi imperfectio circa ipsam dispositionem piam accedat, sed ubi imperfectio esset respectu integralitatis, sive totius testamenti, ita tamen quod ea pia dispositio, de qua sit quæstio, perfecta sit; Puta quia testator, in actu testandi fecerit legatum piium jam absolutum, ac perfectum, deindeque ad alias diversas dispositiones transiit faciendo, testamen-

tum complere non potuerit, quia mors, vel morbi oppressio supervenerit; Istoque casu, aliqui sequentes sensum *Bart.* firmant validitatem, non quia privilegium piæ causæ suppleat imperfectionem voluntatis, sed quia non dicitur adesse imperfectio circa ipsam jam completam dispositionem, cui aliarum dispositionum imperfectio præjudicare non debet, dum illa erat jam perfecta in genere suo.

Quidquid autem sit de hac opinione, cujus contrarium etiam isto casu tenent *Natta* in l. hac consultiissima §. ex imperfecto num. 140. & alii per *Magdalen. dicto cap. 5. num. 7. in fin.* idque ex infra scriptis fortè majorem probabilitatem habere videtur, dum usque ad ultimum complementum dispositio mutare potest, ea quæ jam disposita sunt, atque testamentum ab ultima linea perfectionem recipere dicitur, (quod tamen adhuc occasio non præbuit formiter disputare); Opus non erat hanc inspectionem assumere, dum imperfectio, vel respectivè perfectio circa voluntatem, erat in toto, unde propterea, vel totum erat perfectum, vel totum erat imperfectum circa voluntatem, quamvis quoad solemnitates intraret differentia.

Hinc proinde quæstio restringebatur ad solam applicationem, an scilicet ex eo quod testator, prima vice determinatè dixerit amico, quod volebat relinquere dicta loca 26. Huic Ecclesiæ, quodque die sequenti dicto amico interroganti, an in eadem voluntate persisteret, affirmativè respondisset, quodque solùm vocandus esset Notarius pro solemnizando actum, quod ob morbi impedimentum sequi non potuit, ità diceretur adesse defectus potius solemnitatis, quàm voluntatis.

In hoc autem puncto, ad quem causâ restringebatur; Scribentes pro Ecclesia actrice, præcipuum fundamentum continebant in auctoritate *Mart. voto 8. per tot. Papon. conf. 36. Ruin. conf. 1. num. 22. & seqq. & Zunti in consil. pro uxore reassumpto per Magdalen. de num. test. dicta part. 2. cap. 5. num. 15. & Rot. apud Seraphim. decis. 581. repetit. decis. 173. part. 2. divers. & clarius in Romana testamenti coram Socratore registrat. apud Gratian. discept. 550. per quas auctoritates, ac aliàs apud eas dicebant probari, quod imperfectio esset circa solemnitatem, non autem circa voluntatem, ideoque piæ causæ id ob stare non deberet.*

Ego verò scribens pro intestatis hæredibus reis conventis, Advertēbam imprimis ut nullatenus deferendū esset dictis auctoritatibus *Marta, & Papon.* in eodem casu scribentium, quoniam ipsi procedunt cum præsupposito opinionis reprobandis consil. 119. *Oldrad.* atque in eo etiam casu, cæteris relatis, tenent adesse perfectionem voluntatis; Cum igitur id præsuppositum sit falsum, quoniam magis communis, ac recepta est absque dubio dicta contraria opinio, cujus antesignanus reputatur *Oldrad. dicto consil. 119.* ut præ cæteris substatueat *Dec. conf. 159. & 488. Vivius dicta opin. 888. Magdalen. dicto cap. 5. num. 8. & seqq. Rovit. dicto conf. 41. lib. 2. Capyc. latr. dicta decis. 7. & decis. 140. Amat. variar. cap. 8. Rubens de testam. cap. 7. num. 224. & seqq. apud quos cæteri, & Rot. decis. 576. part. 2. recent. decis. 288. part. 9. & decis. 327. num. 12. part. 2. & sepe in aliis, in quibus proceditur cum dicto consil. *Oldrad.* tanquam recepto; Hinc proinde dictæ auctoritates innixæ falso præsupposito corruunt tanquam ex cessante fundamento, ut apud *Cyriac. contro. 50. num. 3. & seqq.**

Præterea *Papon. dicto conf. 36. & Marta voto 8.* ut supra, agentes de eodem casu, in eo forsan ob-

De LUCA
de
testamentis
et
ceteris

ejus particulares circumstantias bene loquuntur, quoniam testator, Notario, & septem testibus, in forma testamenti nuncupativi nuncupatione explicata, ore proprio, de capite in caput, omnia dictavit Notario scribenti coram testibus audientibus, ac videntibus; Quodque testatore dicente, quod aliud sibi non occurreret, cum Notarius se accingeret, juxta stylum, ad extendendum rogatum, & publicationem, ex improvise supervenit mors ipsis presentibus, unde propterea non improbabiler dici posse videbatur, ut actus quoad testatorem esset jam completus, ipsaque voluntas perfecta, ac determinate explicata in actu testandi tanquam in termino, non autem in via, seu preparatione, adeo ut imperfectio consisteret ex parte Notarii.

Idemque dici posse videtur de casu, de quo agitur apud *Seraphin. dicta decis. 581. aliis decis. 173. part. 2. divers. resumpta per Magdalen. dicto cap. 5. num. 21.* (ubi de Rotæ variatione conqueritur), quoniam postquam testator jam integram ejus dispositionem in scripturam redigi fecerat, vocatus fuit Notarius, quo interrogante testatorem in forma testandi coram testibus ad id rogatus, an ejus voluntas esset juxta contenta in ea scriptura, ipsoque affirmante, Notarius se accingebat ad solitum rogatum ex superventa morte non sequutum, ideoque imperfectio non fuit ex parte testatoris, ejusque voluntatis jam completæ, sed ex parte Notarii circa solemnitatem rogatus.

Ac etiam talis, vel similis est casus de quo agitur in dicta Romana testamenti coram Sacro apud *Gratian. dicta discept. 350.* qui bene ad has distinctiones advertit.

Relinquendo igitur locum veritati circa dictos casus, de quibus præmissæ auctoritates agunt, (cum ob diversitatem ab illo controversiæ, inherendo commendabilissimo Curia stylo abhorrendi superflua, opus non esset id examinare;) Certum esse dicebam, quod omnino cessaret applicatio; Expendendo siquidem distincte actus, ac tempora.

Spectato primo actu, in quo testator, accessito amico, in quo fidem habebat, cum præsupposito, quod loqueretur solus cum solo, ejus voluntatem communicavit, ad effectum, ut eam redigeret in scripturam, juxta quam, claudendam, ac sigillandam, habebat in animo occulte testandi, & hic actus absque dubio, non continet nisi nudam vellicitatem, futuraque dispositionis preparationem; Diciturque testes, qui sub cortina dictum colloquium audierunt, turpitudinem allegabant, maleque gestum contra intentionem testari volentis.

Ut enim alibi *hoc eod. tit.* advertitur, lex in testibus desiderat qualitatem, quod sint rogati, non quia desideretur formalis rogatus tanquam solemnitas, sed ad excludendum ne verba casualiter coram aliquibus dicta, dispositionem inducant, & sic quod testator sciat loqui coram eis tanquam suæ voluntatis testibus, nullatenus verò ubi credit, cum uno tantum confidentialiter, ac secreto loqui.

In secundo autem actu sequuto die sequenti, ad specificationem aliquam deventum non est, sed amico generaliter interroganti, an perseveraret in eodem proposito, respondit affirmative, circa ipsam testandi voluntatem in genere, quia decedere volebat intestatus; Nullatenus autem ad determinatam voluntatem, circa singulas dispositiones devenit, dum volebat audire tenorem schedulæ extensæ, mediante lectura jam cepta, cujus terminationem ad aliam horam distulit; Igitur occasione dictæ lecture voluntatem regulare volebat, & quid affirmare, seu corrigere, vel declarare de-

beret, neque prius dici potest, ut voluntas devenerit ad terminum.

Ideoque advertendum, quod iste casus esset magis planus, longèque clarior illo, de quo agitur apud *Oldrad. dicto consil. 119.* Ibi enim, ipso testatore dicente, quidam clericus totam dispositionem bene, ac ordinate scripserat, adeo ut actus naturaliter esset perfectus, atque dilatio ad diem sequentem pro rogatu Notarii referri congruè poterat ad solemnitatem juxta alios enunciatos casus, de quibus agunt *Maria & Papon.* ac etiam *Rota coram Seraphino, & Sacro. ut supra;* Unde propterea, ea difficultas, quæ non omnino improbabiler cadere posset in dicto casu *Oldrad.* vel simili, nullo pacto cadere poterat in præfenti, ob longè diversas circumstantias; Et consequenter, si in eo, magis communis, & recepta opinio firmat imperfectio voluntatis; Multò magis, ac extrà dubium in hac facti specie, ideoque merito dictæ Ecclesiæ administratores acquieverunt.

Hinc proinde liquet, quod ista quæstio utpote voluntatis, sit potius facti quam juris, prorsusque erroneum est, cum doctrinis generalibus, vel decisis occasione diversorum casuum procedere, atque regulas generales statuere, quoniam juxta præmissimè insinuatam regulam generalem, quæ in hujusmodi voluntatis quæstionibus attendenda est, decisio pendet ex singulorum casuum individuis circumstantiis prudenti, beneque regulato arbitrio ponderandis, ad effectum inspiciendi, an verè testator devenerit ad actum testandi, ejusque voluntas redacta sit ad terminum, vel adhuc esset in via, atque in terminis vellicitatis, & preparationis, ut etiam dicendum est ubi agitur de schedula inter defuncti scripturas reperta, ut advertitur *supra disc. 1. & infra disc. seq.*

ROMANA
HÆREDITATIS
DE MONTE NIGRO
PRO
DUCE STEPHANO COLUMNA,
CUM
PP. SCHOLARUM PIARUM.

Casus decisus per Rotam pro PP.

An sola schedula scripta, vel subscripta per testatorem sine testibus, atque inter ejus scripturas reperta, sufficiat ad testamentum validum, ac perfectum favore Ecclesiæ, vel piæ causæ.

SUMMARIUM.

FActi series.
Resoluciones causa.
Quod etiam in testamento ad piæ causæ requiratur.